

Świnia domowa i jej pochodzenie

Autor: prof. dr hab. inż. Damian Knecht

Data: 12 lutego 2020

Dzik to przodek świni domowej. Zwierzę to wytworzyło wiele form związanych z bytowaniem. Chociażby dzik europejski, śródziemnomorski czy azjatycki. Od prawieków dziki należą do ulubionych zwierząt łownych. Świadczą o tym liczne malunki na ścianach jaskiń pochodzące z epoki kamienia. Świnia domowa obecnie należy do grona najliczniej występujących ssaków na całym świecie. Znajduje się ona na wszystkich kontynentach.

Kolebką dzików prawdopodobnie jest Afryka. Stamtąd zaczęły migrować w kierunku Azji przez Ural do Europy. Za ocean dotarły z osadnikami, którzy przywieźli je jako zwierzynę łowną. Dziki zatem zamieszkiwały tereny Azji, Europy i Afryki. Zostały sprowadzone również do obu Ameryk.

Dzik w Polsce

Dorośle odyńce średnio dorastają do 150 kg

W Polsce [dziki](#) występują na obszarze całego kraju. Gatunek przed II wojną światową był niezbyt liczny. Zasiadłał głównie wschodnią część kraju. Z biegiem lat jego populacja znacznie wzrosła. Dzik stał się jednym z najliczniejszych przedstawicieli zwierzyny grubej. Można przypuszczać, że przyczyną takiej sytuacji są zmiany wewnątrzpopulacyjne. Są one wyrazem dostosowania się gatunku do zmian środowiskowych. Ma to ścisły związek z działalnością człowieka.

Skąd pochodzi świnia domowa

Dzik (*Sus scrofa*) to zwierzę kształtem przypominające świnie domową. Jednak w przeciwieństwie do niej, korpus dzika jest mocno rozbudowany a zad opadnięty. Dzik posiada dłuższe, mocne biegi (nogi), zakończone racicami i szpilami. Ma też dużą głowę. Stanowi ona 1/3 długości tułowia. Jest większa niż u świni domowej. Wyposażona jest w długi gwizd tzw. ryj, który jest zakończony tabakierką (nosem).

Dziki dzięki silnym mięśniom głowy mogą ryc nawet w trudnych warunkach. W poszukiwaniu pożywienia nie strasza im kamienista i zamarznięta gleba. Oczy oraz uszy są stosunkowo małe. Wielkość i masa ciała tych zwierząt zależy od dwóch czynników. Przede wszystkim liczy się środowisko bytowania i wiek. Dojrzały osobnik osiąga długość ciała 120-180 cm i wysokość 80-100 cm. Średnia masa dorosłych odyńców waha się od 90 do 150 kg. Masa loch od 60 do 90 kg. Stare odyńce, żyjące w dobrym środowisku osiągają nawet 300 kg. Długość ogona (chwosta) dochodzi do 26 cm.

Dzik posiada 44 zęby. W skład uzębienia wchodzi:

- siekacze (12)
- zęby trzonowe (28)
- kły górne tzw. fajki (2)
- kły dolne tzw. szable (2)

Fajki mają okrągły przekrój. Wywinięte są u samców ku górze na zewnątrz. Szable są za to przekroju trójkątnego. Wystają ku górze i są większe od kłów górnych.

Suknia dzika

Okrywa włosowa dzika (suknia) składa się z dwóch rodzajów włosów — wełnistych i ościstych. Spełniają one funkcję termoizolacyjną. Dzik posiada również włosy czuciowe. Można odnaleźć je wokół niektórych gruczołów. Włosy ościste (szczecina) należą do twardych i elastycznych. Szczecina dzieli się na dwa rodzaje. Pierwsza z nich jest krótka i cienka. Jej końcówki są jasne (suknia letnia). Druga jest grubsza i dłuższa. Ma końce rozczepione na piórka. Najdłuższe włosy, czyli właśnie piórka, znajdują się na grzbiecie. Mogą osiągnąć długość do 15 cm. W momencie, gdy dzik jest zdenerwowany, stroszy je. Występują również włosy poskręcane i długie. Dzik okryty jest nimi w okresie zimowym. Należą one do włosów wełnistych. Stanowi to doskonałą ochronę przed zimnem i zmiennymi warunkami środowiskowymi.

Raz w roku, w okresie wiosennym, dzik zmienia okrywą włosową. Suknia dzika może się różnić pomiędzy osobnikami. Przybiera zarówno kolor brązowo-czarny, czarny, a także rudawy i łaciaty. Różnice w odcieniach sukni związane są z kilkoma czynnikami. Między innymi z wiekiem zwierzęcia, płcią, porą roku, a także z warunkami środowiskowymi. Obserwuje się, że letnia suknia jest jaśniejsza.

Warchlaki (prosięta) do 4-5 miesiąca życia mają pasiaste umaszczenie. Pełni ono funkcję ochronną. Zwane jest liberią. Również zimą ich suknia, w odróżnieniu od dzików starszych, ma wyraźny rdzawy odcień.

Dojrzałość płciowa dzika

Dojrzałość płciowa osiągana jest w drugim roku życia dzika. Huczka (okres rui) zależy przede wszystkim od ilości pokarmu w danym roku. Najczęściej jednak przypada na koniec listopada lub nawet grudnia. Przeciętnie trwa 6 tygodni. Odyńce na ogół żyją samotnie. Jednak na czas rui przyłączają się do watah samic. Wtedy właśnie dochodzi do zaciętych i krwawych walk reprodukcyjnych.

Ciąża u dzika

W obronie młodych locha staje się agresywna

Ciąża trwa 112-140 dni. Locha prosi się w marcu lub kwietniu. W miocie jest od 3 do 8 prosiąt. Jednak młode samice zazwyczaj uzyskują mniejszą ilość potomstwa. Karmienie warchlaków odbywa się przez okres ok. 4 miesięcy. Matka bardzo dba o swoje młode i staje się bardzo opiekuńcza. W ich obronie staje się ona bardzo niebezpieczna. Atakuje każdego, kto może stanowić zagrożenie. W tym również człowieka. Młode piskiem alarmują matkę o swoim niebezpieczeństwie.

Świnia domowa pochodzi o zwierzyny leśnej

Dzik jest zwierzęciem leśnym. Cechuje się niezwykłą umiejętnością adaptowania się do różnych warunków środowiskowych. Bytuje w lesie szczególnie mieszanym. Na miejsce kąpieli dziki preferują tereny błotniste. Najczęściej są to brzegi stawów i bagien. Tarzanie się w błocie ma na celu ochronę przed pasożytami. Pomaga także ochłodzenie organizmu. Po każdej kąpieli ocierają się o drzewa. Robią tak z dwóch powodów. Pierwszym z nich jest potrzeba wciśnięcia błota w głąb okrywy. Drugim

zaś powodem jest nacieranie się żywicą.

Stado

Świnia domowa tak jak i dzik to zwierzęta stadne. Dzikie przemieszczają się w watahach. W takiej grupie panuje ustalona hierarchia. Na czele stoi stara locha. Podążają za nią warchlaki, przelatki, wycinki i jałowe lochy. Stare odyńce i samury prowadzą samotny tryb życia. Dołączają do stada jedynie na okres rui. W czasie zimy watahy mogą się łączyć. Zwiększa to ich szansę na przetrwanie.

Świnia domowa nie wybrzydza

Dzik podobnie jak świnia domowa jest gatunkiem wszystkożernym. Żerują głównie w nocy i gromadnie. Pokarm zwierzęcy obejmuje jedynie 10% diety. Jego udział może się jednak zmieniać w zależności od pory roku. Z pokarmu zwierzęcego preferują larwy i chrząszcze. Dodatkowo spożywają wszelkiego rodzaju stawonogi, drobne gryzonie czy żaby. Nie gardzą jajami i pisklętami ptaków. Młode ssaków oraz padlina także mogą stanowić źródło pożywienia.

W populacji rodzimej przeważa jednak pokarm roślinny. Są to zarówno podziemne jak i nadziemne części roślin. Między innymi: kłaczka, korzonki, grzyby, jagody, owoce czy nasiona. Natomiast żołędzie stanowią ich przysmak. Nasiona drzew leśnych w latach urodzaju mogą stanowić w sezonie wegetacyjnym do 85% diety dzików. Bywa, że 80% ich pożywienia stanowią rośliny uprawne.

Największym jednak problemem jest wychodzenie dzików z lasu. Robią to w poszukiwaniu łatwo dostępnego pokarmu.

Wyróżniamy tutaj głównie łąki i pola uprawne. Tam też konsumują:

- ziemniaki
- buraki
- zboża
- rośliny strączkowe
- kukurydzę (którą sobie nad wyraz upodobały)

Kukurydza jest także dość często wybierana przez nie na miejsce swojego zalegania. Jeśli chodzi o łąki to dziki buchtują w poszukiwaniu m.in. dżdżownic i larw. W ten sposób mogą przeorać przez noc znaczne obszary. Niestety powodują tym samym znaczne szkody. Takim zachowaniem mogą narazić człowieka na duże straty. W lesie natomiast buchtowanie nie niesie za sobą negatywnych skutków. Wręcz przeciwnie. Powoduje napowietrzanie i spulchnianie gleby. Okazuje się, że dziki mogą być wielkimi sprzymierzeńcami człowieka. Zjadają one bowiem wiele z tych owadów, które wyrządzają szkody w gospodarce leśnej.

Dzikie zmysły

Najlepiej rozwinięte zmysły dzika to węch dotyk i słuch. Dzięki dobrze wykształconemu powonieniu dzik potrafi zwęszyć człowieka. I to nawet z dużej odległości — kilkuset metrów. Wyczuwa także zapach tropu nawet po 2 godzinach. Skutkuje to zmianą obranej wcześniej trasy. Dzieje się tak ponieważ, dziki to zwierzęta czujne i ostrożne. Dziki nie rozpoznają kolorów, ale będą reagować na ruch i wyraźny kształt.

Dziki biegają dość szybko. Cechuje je duża zwrotność. Potrafią także niezłe pływać. Jak na swoją budowę ciała, poruszają się całkiem zwinnie.

Udomowienie świni

Świnia domowa lubi odpoczywać nie tylko nocą

W procesie udomowienia, a następnie prac hodowlanych, zmienił się pokrój świń. Świnia domowa w porównaniu do dzika zmieniła proporcję ciała. Zmieniły się też cechy wynikające z ingerencji człowieka. Mowa więc o warunkach bytowania. Nocny tryb życia został zmieniony na dzienny. Mimo to świnia domowa w ciągu dnia nadal dużo czasu poświęca na sen.

Zmianie uległ także rozród. Dzisiaj świnia domowa ma cykliczność rui. Przekształcenia w pokroju świni to świadome oddziaływanie człowieka. Hodowcy dążyli do stopniowego zmniejszania przodu. Jednocześnie chcieli rozbudowania grzbietu i zadu. Są one bowiem najcenniejsze dla producentów.

Dzięki temu [świnia](#) domowa w porównaniu z dzikiem ma odwrotne proporcje ciała. Wpłynęło to na znaczne osłabienie konstytucji świni. Mowa o przystosowaniu do trudnych warunków środowiskowych. Zmniejszyła się pojemności klatki piersiowej, w której znajdują się serce i płuca. Także kończyny uległy osłabieniu przy jednoczesnym przyspieszeniu wzrostu.

Rasy współczesne świni domowej są zdolne do wyższej produktywności niż ich przodkowie. Jednak

trudniej osiągnąć wysokie wyniki użytkowości. Dzieje się tak, ponieważ świnia domowa potrzebuje dobrych warunków utrzymania oraz żywienia. Nieprzestrzeganie tych zasad prowadzi do osłabienia odporności. W efekcie pojawiają się choroby, które u dzików czy ras mniej szlachetnych nie występują.

Czy artykuł był przydatny?

Kliknij na gwiazdkę, by zagłosować

-
-
-
-
-

Submit Rating

Ocena 4.4 / 5. Liczba głosów 13

Na razie brak głosów. Możesz być pierwszy!

```
{ "@context": "http://schema.org", "@type": "CreativeWorkSeries", "aggregateRating": { "@type": "AggregateRating", "bestRating": "5", "ratingCount": "13", "ratingValue": "4.4" }, "image": "https://www.agrofakt.pl/wp-content/uploads/2020/02/swinia-domowa.jpg", "name": "Świnia domowa i jej pochodzenie", "description": "Świnia domowa i jej pochodzenie" }
```